

هم رژیم صهیونیستی در آذربایجان حضور نظامی و اطلاعاتی و راهبردی دارد که در جنگ اخیر قره باغ خود را نمایان کرد و با وجود واکنش‌های قاطع جمهوری اسلامی در این زمینه، اما روسیه همانند تحولات سوریه به این موضوع نگاه می‌کند.

۲- خطوط انتقال انرژی

روسیه همانند آمریکا به دنبال هیمنه بر خطوط انتقال انرژی در سطح جهان و مناطق پیرامونی است. در سند انرژی ۲۰۲۰ روسیه، تأمین و تسلط روسیه بر خطوط انرژی جهان، اصلی‌ترین مسأله این سند می‌باشد. در این زمینه می‌توان خط انتقال گاز ایران به گرجستان را ذکر کرد. صادرات احتمالی گاز ایران به گرجستان ابتدا در سال ۲۰۱۶ از سوی شرکت ملی گاز ایران (NIGC) مطرح شد و همزمان ادعاهایی درباره همکاری با دولت گرجستان و یک شرکت خصوصی نامعلوم مطرح شد، اما دولت تفلیس بعدها این گزارش‌ها را رد کرد.

در صورت پیاده‌سازی این طرح، بازار گاز گرجستان که در اختیار آذربایجان است، با یک رقیب جدی و جدید به نام ایران روبه‌رو خواهد شد. انتقال گاز ایران از طریق ارمنستان به گرجستان از لحاظ فنی امکان‌پذیر است، زیرا خطوط لوله با ظرفیت گسترش کافی بین سه کشور وجود دارد اما موانعی فنی و سیاسی وجود دارد که باید برای برطرف ساختن آن تلاش شود. خط لوله گاز گرجستان و ارمنستان بخشی از یک خط لوله موجود از دوران شوروی سابق است که در حال حاضر گاز روسیه را به ارمنستان می‌رساند. در صورت تحقق این طرح یک راه این است که در قالب طرح معاوضه (سوپ) صادرات گاز روسیه به ارمنستان قطع شود و گاز ایران به ارمنستان صادر شود و در عوض روسیه گازی را که قرار است به ارمنستان برساند، در اختیار گرجستان قرار دهد. در این صورت ارمنستان به طور کامل از نظر واردات گاز، به ایران وابسته خواهد شد. دو عامل اساسی را که مانع انتقال گاز ایران به گرجستان می‌باشد می‌توان در تحریم‌های آمریکا و بخصوص منافع روسیه ذکر کرد.

۳- بحران سوریه

مسکو انقلاب و تحولات سال ۲۰۱۱ را بر خلاف منافع خود در خاورمیانه و شمال آفریقا ارزیابی می‌کرد. با وجود سیاست محافظه کاری در برابر تحولات لیبی، اما سرانجام به صورت مستقیم وارد بحران سوریه شد و به همراه جمهوری اسلامی توانست دولت بشار اسد را حفظ کند. هم جمهوری اسلامی به حضور روسیه در سوریه نیاز دارد و هم روسیه به حضور ایران در سوریه برای موازنه با سایر بازیگران از جمله ترکیه و قطر نیاز مبرمی دارد. با وجود این دو کشور در سوریه با هم اختلافاتی دارند. روسیه مخالف حضور برخی گروه‌های مقاومت در جنوب سوریه بوده و به حملات رژیم صهیونیستی نسبت به ارتش و گروه‌های مقاومت مخالفت اعمالی نداشته است. در مذاکرات آستانه هم روسیه به دنبال این است که توافقی‌هایی را به صورت دوجانبه با ترکیه ترتیب دهد. مذاکرات مختلف در مورد ادلب سوریه همواره دوجانبه بین ترکیه و روسیه بوده است.

نتیجه‌گیری

روابط جمهوری اسلامی ایران و روسیه در طول تاریخ ۴۰۰ ساله گذشته پرفراز و نشیب بوده است و تاریخ نشان می‌دهد که روس‌ها براساس سیاست خارجی عملگراییانه اولویت را به منافع می‌دهند. روسیه با عبور از ایدئولوژی کمونیستی-لنینیستی، به سمت عملگراییانه در حال حرکت است که در ۲۰ سال گذشته بخوبی این مسأله نمایان شده است. روسیه برای ایران در حال حاضر نه دشمن و دوست می‌باشد بلکه یک شریک در موضوعات مختلف با آن منافع، اشتراکات و اختلافاتی دارد. تصور اینکه روسیه از منافع خود به خاطر ایران عبور خواهد کرد یک تصور بسیار غلط است اما نزدیکی به روسیه برای اهرم فشار و موازنه‌سازی با غرب بسیار مطلوب است. سیاست‌های روسیه در قبال ایران در طول ۲۰ سال گذشته که بعضاً سیاست دوگانه هم بوده است نشان دهنده این است که بهترین واژه برای معرفی روابط ایران و روسیه، شراکت راهبردی در موضوعات و چالش‌های مختلف است.

به غرب و یک اهرم فشار بسیار بزرگ علیه آمریکا و اتحادیه اروپا باشد.

■ چالش‌های روابط ایران و روسیه

۱- رژیم صهیونیستی

شاید یکی از چالش‌های اصلی روابط جمهوری اسلامی با روسیه حضور و فعالیت این رژیم در مناطق نفوذ ایران و همچنین در مناطق پیرامونی کشور است. با این متغیر، ایران و روسیه بخوبی توانسته‌اند با وجود اختلاف در این زمینه، اما مانع گسترش روابط دو کشور نشود. کی می‌توان خرید تسلیحاتی ایران از روسیه با وجود مخالفت رژیم صهیونیستی را در همین زمینه ارزیابی کرد. در سوی دیگر حملات روسیه به ارتش سوریه و گروه‌های مقاومت در سوریه هیچ گاه با واکنش روس‌ها همراه نبود و حتی از نظر برخی از تحلیلگران، روس‌ها برای جلوگیری از نفوذ ایران در سوریه به اهرم رژیم صهیونیستی نیاز دارند. در قفقاز

در سال‌های گذشته یکی از مسائل مهم روابط ایران

و روسیه، عدم عضویت ایران در سازمان‌های

منطقه‌ای بود. در سال ۲۰۲۱ ایران توانست عضویت

دائم خود را در سازمان همکاری شانگهای تثبیت

کند و در حال حاضر عضو ناظر در اتحادیه اقتصادی

اوراسیا می‌باشد. یکی از مخالفان جدی عضویت

ایران در سازمان‌های مذکور روسیه بوده است.

اکنون با عضویت ایران در این سازمان‌ها می‌توان

از بهره‌مندی‌های اقتصادی آن استفاده کرد.

بخصوص آنکه دولت سیزدهم در نظر دارد که ایران

را به عنوان کریدور اصلی اتصال شمال به جنوب و

غرب به شرق معرفی کند

ه) سند راهبردی روابط ایران و روسیه

۲۲ اسفند ۱۳۹۹ مطابق با ۱۲ مارس ۲۰۲۱، معاهده «اساس روابط متقابل و اصول همکاری بین جمهوری اسلامی ایران و فدراسیون روسیه» ۲۰ ساله شد؛ معاهده‌ای که دستگاه‌های دیپلماسی دو طرف در بیانیه‌های جداگانه و همزمان آن را نقطه عطفی در روابط دو کشور برشمردند. معاهده اساس روابط متقابل و اصول همکاری بین جمهوری اسلامی ایران و فدراسیون روسیه در مسکو در تاریخ بیست و دوم اسفند ماه سال ۱۳۷۹ هجری شمسی برابر با دوازدهم مارس ۲۰۰۱ میلادی در دوره رئیس‌جمهور وقت و در جریان سفر وی به روسیه امضا شد. این معاهده شامل مقدمه و بیست و یک ماده است. ماده ۶ این معاهده بر همکاری دو کشور در حوزه انرژی، از جمله هسته‌ای اشاره کرده و تصریح می‌کند: «طرفین به گسترش مناسبات درازمدت و متقابل مفید خود به منظور تحقق طرح‌های مشترک در زمینه‌های حمل و نقل، انرژی منجمله؛ استفاده صلح جویانه از انرژی هسته‌ای، احداث نیروگاه‌های اتمی، صنایع، علوم، فنون، کشاورزی و بهداشت عمومی مساعدت خواهند نمود. در صورت محقق شدن این معاهده، بعد از سند ۲۵ ساله با دولت چین، این سند می‌تواند نقطه عطفی در روابط ایران با شرق و ضربه سنگینی

